

Siet Bootsman (1934, Eenrum)

Hemelvaart

Verhaal en gedichten

Siet Bootsman

Hemelvaart

Siet Bootsman

Hemelvaart

Een verhaal en een tiental gedichten.
Oogst van 2020.

Ter Verpoozing, Peize
ISBN 978-9492546-79-1

In 2019 verscheen bij Ter Verpoozing *t Ên van dat zummer – Het einde van die zomer* – haar beste *verhoalen en gedichten* over het Grunneger land, afscheid, relaties, reizen, karakters, plezier en verwondering over wat haar toevalt. Proza en poëzie *in golden raand* met een onderkoelde directe toonzetting.

Balans van een verrassend leven in sprankelend Gronings.

In 2020 verscheen bij Boekscout *Kroniek van een wisselvallig bestaan*. Haar leven fragmentarisch verteld. De aard van het beestje komt naar voren; een Einzelgänger, een onbegrepen buitenstaander, moedig, niet bang, grensoverschrijdend, dan weer terughoudend. Een toegewijde ontdekker die soms eerst doet en pas daarna denkt. Er blijft te raden over.

Ik twijfel, dus ik doe.

Hemelvaart

ISBN 978-9492546-79-1

NUR 300

Ter Verpoozing, Peize

© Siet Bootsman

Pag. 6. Schilderij *Storm*, Siet Bootsman

Vormgeving: Gerard Stout

www.gerardstout.nl

Contact: gerardstout@kpnmail.nl

Druk: Biblion, Zoetermeer

uwboekinggoedehanden.nl

Eerste druk: 2020

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm, digitale bestanden of op welke wijze dan ook zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hemelvaart

Siet Bootsman

Ter Verpoozing

Do not go gentle into that good night

Do not go gentle into that good night,
Old age should burn and rave at close of day;
Rage, rage against the dying of the light.

Though wise men at their end know dark is right,
Because their words had forked no lightning they
Do not go gentle into that good night.

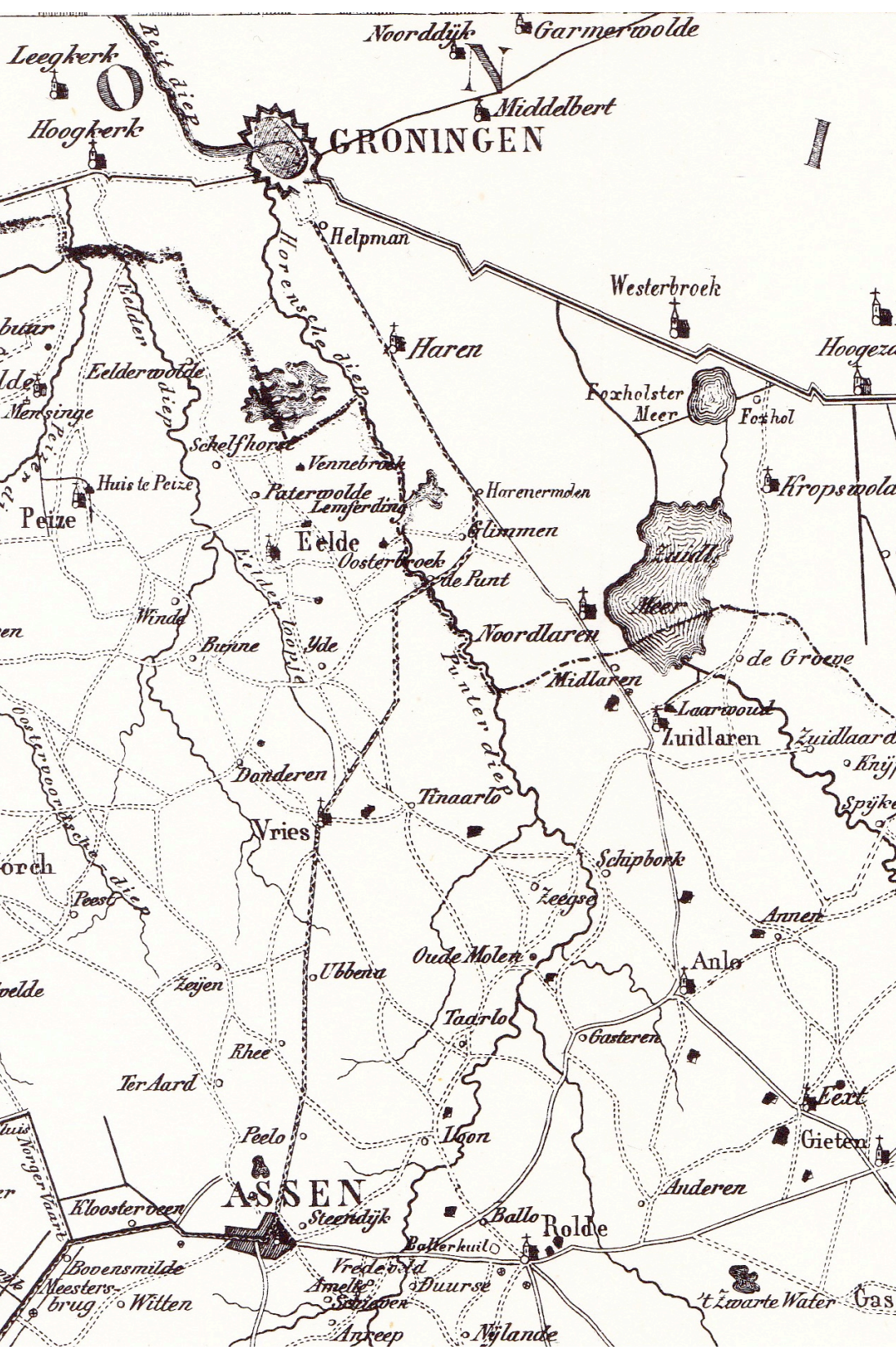
Good men, the last wave by, crying how bright
Their frail deeds might have danced in a green bay,
Rage, rage against the dying of the light.

Wild men who caught and sang the sun in flight,
And learn, too late, they grieved it on its way,
Do not go gentle into that good night.

Grave men, near death, who see with blinding sight
Blind eyes could blaze like meteors and be gay,
Rage, rage against the dying of the light.

And you, my father, there on the sad height,
Curse, bless, me now with your fierce tears, I pray.
Do not go gentle into that good night.
Rage, rage against the dying of the light.

Dylan Thomas

Hemelvaart

Besluit en Beraad

Het plan plonst in ons midden. We gaan een wandeltocht maken. Het beraad neemt uren in beslag door de hoedan- en waarheenvragen. Wat moet je aan, wat mee, waar slaap je?

Wij, dat zijn:

THOMAS: leest, schrijft en denkt; is Drent van geboorte en gevoel, opgegroeid in een RK gezin.

KOEN: leest en musiceert; geboren en godsdienstloos getogen in de stad Leiden bij zijn moeder.

HERMA: leest, schrijft en schildert; groot geworden in een NH gezin op het Groninger land.

10

Alle drie hebben we een zekere staat van dienst in het onderwijs en we hebben gereisd.

De verslagen van de podagrissen¹ spelen een rol. Welke bestemming kiezen wij? THOMAS wil naar *Bentheim*, het tweede *Stonehenge* bij *Aylesbury*, of in *Lourdes* aan mensen vragen wat de naam BERNADETTE bij ze oproept. KOEN denkt aan *New Orleans* of een Hanzetocht langs de *IJssel*. HERMA heeft *Route 66* in gedachten maar wil ook graag naar *Heidelberg*.

We komen tot het inzicht dat een verkenningstocht van een dag of vijf in de naaste omgeving de voorkeur verdient. Dan zien we of we bij elkaar passen en tegen welke problemen we aanlopen. We zullen veel met elkaar optrekken maar willen een eigen slaapplek. KOEN gaat onderdak regelen. We storten alvast een bedrag zodat hij kleine betalingen onderweg kan doen.

¹ Drie mannen met voetjicht (podagra) wandelden in 1843 van Bad Bentheim naar Assen. Heruitgave in 4 delen *Reis door Drents erfgoed*. Ter Verpoozing, Peize. 2020. *Hemelvaart* maakt deel uit van Deel V.

Herma stelt als startplaats *Groningen-Zuid* voor. THOMAS geeft te kennen de reis af te willen sluiten in de heilwateren van de plas bij *t Nije Hemelriek*, alleen al om de naam.

Op dag 1 maakt HERMA aantekeningen, THOMAS doet dat op 2 en KOEN op 3. We slepen geen onderwerpen aan en stellen elkaar geen indringende vragen. Verheven gedachten en woorden bewaren we voor het toekomstige pad. We laten alles komen zoals het komt; zo eenvoudig mogelijk. Het is niet dat we geen vertrouwen hebben in de technologie van telefoon en computer maar we proberen het te stellen zonder sociale media en virtuele assistentie. Als we de thuisblijvers vertellen dat we met zijn drieën zijn, dat we onderweg mensen tegenkomen en dat we van te voren de overnachtingsadressen doorspelen gaan ze akkoord.

De Eerste Schreden

De thuisfrontafvaardiging brengt ons naar de Esserweg in *Groningen*. Eensgezind besluiten we de tocht niet te beginnen met een bezoek aan een begraafplaats hoewel het poortgebouw met toegangsbrug (Amsterdamse School) van *Het Esserveld* de aandacht trekt. We houden het stichtelijk door in het buurtschap *Essen* de restanten van het Cisterciënzer vrouwenklooster *Yesse* te bekijken. Het tractaat van Reductie uit 1594 betekende het einde ervan. Een wonderlijke gebeurtenis in 1219 trok veel bedevaartgangers. JEZUS nam de kroon van MARIA over en plaatste deze op zijn eigen hoofd.

12

Via een zandpad bereiken we de weg naar *Haren*. Rechts de Hortus en de Chinese tuin met paviljoen. In het centrum werkt een kunstenaar aan een aquarel. Een van zijn uitspraken kwam in een gedicht terecht: de kleur van het riet in het midden van november. Hij zei me voorzichtig te zijn met het gebruik van rode olieverf. Rood kan heftig uitpakken; zoals op het schilderij *Storm*.

Op een bank bij de dorpskerk verorberen we ons lunchpakket. Altijd gemakkelijk dat er een openbaar toilet in de buurt is. Een echtpaar loopt met ons op. Ik vertel over de ontmoeting met de schilder. Zij zegt: “Heb je echt met die man gesproken? Hij heeft elf kinderen”.

We verlaten het dorp. Ergens links wonen de vrouwen die het boek over beeldhouwer WLADIMIR DE VRIES hebben uitgebracht. Hij werkte figuratief met brons, steen en klei en vervaardigde onder meer *Het Denkstertje*, *Het Veulen* bij de kathedrale kerk en *De Olifant*. Sinds 1953 staat op de Herebrug het vrouwenbeeld *Landbouw en Veeteelt*, in de volksmond *Blote Bet*. Onze aardrijkskundeleraar vertelde dat zijn tante haar echtgenoot

verbod om over die brug de stad binnen te rijden. Hij moest de Emmabrug of de Oosterbrug nemen. Als de huidige glijbaan naar verpreutsing doorzet valt *Bet* een bitter lot ten deel. Wat zullen primitieve geesten met lichamelijk geweld aanrichten?

In *Glimmen* nemen we het zandpad dat over het spoor naar de Appèlbergen leidt. Er wordt hier nog steeds gezocht naar lichamen uit de oorlogstijd. De knusse taverne heeft een moderne uitbreiding ondergaan. Bomen filteren het zonlicht als we verderlopen. We bereiken de eerste pleisterplaats, een pension waar ons een warme maaltijd wacht en waar we 's avonds de eerste dag bespreken. De tocht van de podagrissen komt ter sprake. Er zijn meer drietallen in de geschiedenis en literatuur.

Three Men in a Boat. Schrijver: JEROME K. JEROME. Het is een van de boeken die veel leerlingen op hun examenlijst hadden staan, misschien eerder door de geringe omvang dan vanwege hun literair gehalte. Dat geldt ook voor *The Old Man and the Sea*, *Het Bittere Kruid* van MARGA MINCO en het werkje van de Franse piloot en schrijver die bij een militaire actie om het leven kwam in 1944: DE SAINT EXUPÉRY. Ook *Silence de la Mer* van VERCORS? Het boekje van JEROME is verfilmd in een televisieserie met drie bekende acteurs. We dwalen af.

Drei Männer im Schnee. ERICH KÄSTNER. De inhoud staat ons niet meer duidelijk voor de geest. *Aufenthalt in den Alpen?*

De Drie Musketeers. Maar er was een vierde.

Drei Kön'ge wandern aus Morgenland. Ein Sternlein führt sie zum Jordanstrand. Ik ken de woorden en de melodie omdat mijn moeder de domineesvrouw begeleidde bij het instuderen van dit lied. *De Wijzen uit het Oosten*.

Les Trois Cloches. Gebracht door *Les Compagnons de la Chanson* met EDITH PIAF. Na haar overlijden hebben ze het lied niet meer gezongen.

*Car toute chair est comme l'herbe
Elle est comme la fleur des champs
Épis, fruits mûrs, bouquet et gerbes
Hélas! tout va se desséchant.*

Er doet zich een vraag voor. Als je het woord drietal gebruikt, dan gaat het toch om personen, niet om dingen en dieren?

Three Coins in the Fountain. Each one seeking happiness. Valt dit lied uit de toon?

Three Blind Mice. They all ran after the farmers's wife. Drie blinde muisjes ook?

Drie Kleine Kleutertjes. Die dus weer niet. Of juist wel.

We geven ons gewonnen. In dubbele zin want de vermoeidheid slaat toe. We gaan op zoek naar onze slaapplek. Er galmt iets na in mijn gemoed.

*Soyez une pure flamme
qui s'élève qui proclame
la grandeur de notre amour.*

Het Roer Gaat Om

Na het ontbijt nemen we vanaf de *Appèlbergen* een zandpad richting *Onnen*. Er hangt een licht mistwaas over de velden. Dat heb je in de laatste dagen van mei. THOMAS zegt: *ik zie des meien schijn*. HERMA declameert:

*Im wunderschönen Monat Mai
als alle Knospen sprangen
da ist in meinem Herzen
die Liebe ausgegangen.*

Ze verbetert: *aufgegangen*. KOEN kijkt bedenkelijk. Begint dat nu al? De mannen overleggen kort als ze zien dat HERMA nu geen aantekeningen maakt. Ze vragen ronduit: wil zij ook de komende dagen een verslagje maken? Ik - HERMA - ben dus bij deze benoemd tot algemeen scribent. Akkoord, als THOMAS en KOEN een korte indruk geven aan het eind van de dag.

15

We wandelen door het dorp en om niet achter elkaar op het fietspad te moeten lopen nemen we de zandweg met houtwallen ten oosten ervan, slaan linksaf de *Onnerpolder* in en bereiken het pontje over de *Drentsche Aa*. Zo hopen we bij *Meerwijck* te komen. Er is echter geen veerman te bekennen. Ik heb mezelf wel eens met fiets en al naar de overkant getrokken dat wonderlijk genoeg ineens deze kant bleek te zijn, zoals Drs P. treffend opmerkte. De boot ligt vast.

We lopen terug naar de weg en zien in de verte de nachtblauwe streep van het meer. Vlak voor *Sprookjeshof* gaan we het wilgenweggetje links in. Pauze op het beschaduwde terras bij *Meerzicht*. Na het hoogholtje bij de molen slaan we linksaf de Woldweg op naar *De Groeve* om het kleine ouderwetse bootje

te vinden dat KOEN heeft geregeld. Het is geen fluistervaarttuig. We horen een geruststellend gepruttel als van een tweetactje. Er moet er wel een schipper mee. Die vragen we om de microfoon niet te gebruiken. We willen gewoon varen. Nu komen we onder het hoogholtje door. THOMAS zingt zachtjes het lied van BEREND BOTJE. Ik doe mee. KOEN kent alleen het begrip. Als ik opmerk dat BB in *Amerika* is terecht gekomen geeft hij een schrikreactie. De schipper ziet zijn kans schoon en vertelt.

Toch wel lekker om even rustig op het water te toeven na al dat gewandel. Bij molen *De Wachter* wil de schipper weer een verhaal afsteken maar we hebben de aanlegsteiger nu aflegsteiger bij het haventje van *Zuidlaren* al in zicht. We begeven ons rechtstreeks naar het hotel aan de brink. Ernaast zit EEVA, de zus van WEEVA. In de jaren '20 van de vorige eeuw stond hier al een hotel-restaurant met uitzicht over de markt en aan de rechterkant een schuur waar varkens gewogen werden.

Na de maaltijd drinken we koffie in de serre. De muziek staat hard. Als het nou jazz was, zegt KOEN, en hij vertelt dat de oorspronkelijke betekenis van het woord *zeer energieke dans* was. De elementen zijn ragtime, blues (vooral gezongen tijdens het werk op de katoenvelden), folk, gospel en swing. KOEN speelt trompet en zit in een jazzband. Met zijn vrouw kwam hij eens naar *Groningen* voor een concert van het *Cannonball Adderley Quintet* in de Oosterpoort. Ik ben mee geweest. Het nummer *Mercy, Mercy, Mercy* sprak me aan. We hebben afgesproken elkaar niet te bestoken met diepgaande vragen maar nu hij zit te praten leg ik hem voor: "Schrok je toen ik op de boot *Amerika* zei?" Na een korte stilte komt KOEN met een verhaal dat wél indringend is. Op een familiebijeenkomst kwam zijn moeder ter sprake. Bij een onderonsje met haar broer merkte KOEN op dat ze soms zo'n droevige blik in haar ogen had. Het antwoord van OOM was dat ze nooit over het verlies van haar dochter heen was gekomen. KOEN wist niet dat hij een zus had. Hij deed naspeuringen. Na een lange zoektocht ontdekte hij dat ze in *Amerika* woonde. Zes weken voordat hij haar adres traceerde was ze om het leven gekomen bij een verkeersongeluk. We zitten

een poos stil bij elkaar. THOMAS zou zijn indrukken over deze dag globaal weergeven. Of ik een stuk papier heb? Ik scheur een blad uit het blocje. Hij schrijft en ik lees: De tocht van vandaag is geheel en al naar wens verlopen.

Van Rijm Tot Stroom

We kuieren door *Zuidlaren* en vangen een blik op van de Havezathe *Laarwold* nu gemeentehuis, vijf kerken, het beeld van BEREND BOTJE en de vele brinken sommige met dobbe². Op de derde dinsdag in oktober wordt de grootste eeuwenoude paardenmarkt van *Europa* gehouden. Dat was ook de dag dat bij ons op de boerderij de kachel aan mocht. Op het wapen van de gemeente zie je in de bovenste helft een kasteel met kantelen: *Laarwoud*. In de onderste helft is een hollend paard afgebeeld. Aan weerszijden staan nog eens twee zwarte paarden.

18

We moeten linksaf naar *Schipborg* maar hopen eerst het gebouw *Dennenoord* te zien waarvoor de Vereniging tot Christelijke Verzorging van Krankzinnigen en Zenuwlijders in *Het Dennenbos* een stuk grond aankocht. De psychiatrische inrichting zit nu aan de overkant met ongeveer 20 paviljoens. Er schiet me een kinderrijmpje te binnen: *Haren, Zuidlaren, De Punt, eetmachine, melkcabine*. Je raakte dan je haardos aan, het voorhoofd, de neus en de rest laat zich raden. In maart 1945 vond de *Helletocht* plaats: 528 patiënten werden overgebracht naar *Franeker*.

We zetten de pas er in. Het is een flinke wandeling naar de volgende pleisterplaats. We passeren *Schipborg* met zijn witte kerktoeren. Het heette vroeger Borck³. Dat doet me denken aan de Groningse benaming borg. *Anloo* ligt in het Nationaal Beek- en Esdorpenlandschap van de *Drentsche Aa* naast het stroomdallandschap aan de rand van de *Hondsrug* waar wordt

2 Brandkuil.

3 Versterkte boerderij.

gewoond en geboerd. Tussen de coulissen door ontwaren we de zadeldactoren van de Magnuskerk. De naam komt van de bisschop van *Trani* in *Italië*. Kunstschilder EVERT MUSCH is in *Anloo* geboren in maart 1918. Hij werkte in een naturalistisch-impressionistische stijl en gaf les aan HELMANTEL en TISSING. THOMAS noemt nog een schilder: ERASMUS VAN DULMEN KRUMPELMAN, impressionist, mede-oprichter van “De Drentse Schilders”, getogen in *Amsterdam* en overleden in *Zeege*. De deur van de kerk staat open. Hier heb ik een tentoonstelling van zijn werk gezien. Naast landschappen schilderde hij het bruisende Amsterdamse stadsleven. Op een bord staat de tekst geschreven *Uw woord is een lamp voor mijn voet en een licht voor mijn pad*. PSALM 119:105.

Eigenlijk wil ik het *Pinetum* bezoeken. In die omgeving heb ik vaak bosbessen geplukt die een heerlijke taart opleverden. Maar we hebben meer dan 20 km gelopen en begeven ons naar een onderkomen dat er herbergachtig uitziet, Perzische kleedjes op de tafels, van die dingen, ja, van die dingen. Hier staat ons een verrassing te wachten. Er ligt een boodschap van de regionale uitgever⁴. Hij is op de hoogte van onze voettocht. Hoe? Kent hij iemand van de achterban? De waardin heeft alles netjes opgeschreven. Willen wij hem na afloop een verslag ter beoordeling sturen?

THOMAS roept: Halleluja.

KOEN oppert: cutaways and inserts?

En ik denk: wordt er nu een literaire beschouwing verwacht of mag het toegankelijk zijn? Gaat het om een objectief verslag?

Het nieuwtje laat ons de vermoedenissen van de dag vergeten en na de maaltijd vermeien we ons door elkaar af te troeven met spitsvondigheden, citaten en taalvondsten. Ook komt de vraag: welk boek zou je nog eens willen lezen? Het blijkt dat THOMAS al bezig is met het doornemen van oudere literatuur. Er schieten mij veel titels te binnen waaronder *Dokter Zjivago* en *Een vrouw op de vlucht voor een bericht* van DAVID GROSSMAN. Ook *De Pop* van een Poolse schrijver, aangeraden door een columnist van

⁴ Ter Verpoozing, Peize.

het *Dagblad van het Noorden*. Gegrepen door het hoofdverhaal ging ik er toe over de uitweidingen diagonaal te lezen. KOEN noemt de autobiografie van de contrabassist, pianist, componist en orkestleider CHARLES MINGUS, een toonaangevende figuur in de jazzwereld. Toen ik voor de tweede keer dit boek van KOEN leende begreep hij waar het om ging. Werd ik destijds in verlegenheid gebracht, nu bezorgt de herinnering me een binnenpretje. Het betrof een erotische passage. Het is een enerverende avond. Ik bedenk dat KOEN nog met een woord van de dag moet komen. Of ik een stuk papier heb? Ik scheur een blad uit het blocje. Hij schrijft en ik lees: het ging goed.

Hoe Warm Het Was En Hoe Ver

We begeven ons op weg naar *Gasteren*. Nu komen we toch langs *Ter Borch* met het Pinetum. We zijn het Strubben *Kniphorstbosch* voorbij, het enige archeologische reservaat van Nederland. Strubben zijn eikenbosjes of de restanten kreupelhout ervan. De familie *Kniphorst* liet heide ontginnen om er bos aan te leggen voor de houtteelt. Hier vind je hunebedden - elk heeft een nummer zien we - en grafheuvels waaronder de *Galgenberg* dat zijn naam eer aan deed. KOEN is van mening dat in *Gasteren* de geloofsgemeenschap van de Baptisten ontstond. THOMAS legt uit dat de bakermat in *Gasselte* lag en om precies te zijn in *Gasselternijveen*. In mei 1845 ondergingen zeven gelovigen de onderdompeling in het nog koude water van de veenvaart. Er is een monument met namen. In tegenstelling tot de afkalving van de protestantse en katholieke kerken lijken de baptisten deel uit te maken van een groeiende evangelische beweging.

21

De temperatuur is gestegen. Eigenlijk zien we nu verlangend uit naar het vervoer dat KOEN heeft geregeld. In de buurt van de Onze Lieve Vrouwenkerk vinden we een koets getrokken door twee paarden. Klinkt tweespanrecreatiewagen beter? Na enig overleg hoeft er geen menner mee zodat we met zijn drieën op de bok kunnen zitten. Het is even wennen. Al gauw bestrijken we het gebied van de *Gasterse duinen* met uitgestrekte heidevelden. Wat zal dat in de herfst een kleurfestijn geven. En zie,

*op die grote stille heide dwaalt een herder eenzaam rond 'wijn
zijn witgewolde kudde trouw bewaakt wordt door de hond.*

THOMAS en KOEN springen van de wagen en laten het beheer van de paarden over aan mij met de redenering: HERMA is

toch afkomstig uit een boerengeslacht? Door de dwergstruiken banjeren de mannen naar de hoeder voor een praatje. Zijn bestaan lijkt romantisch maar is hard als je er zeven dagen in de week op uit moet. *Schipborg* combineert begrazing door schapen en heidekoeien. Ik vraag: kunnen die in de schaapskooi of is er een aparte heidekoeienkooi?

We nemen het zandpad naar *Anderen*. THOMAS heft een lied aan. Stokt hij nu aan het eind van het laatste couplet?

*Eén karretje keert behouden weer
het ander heeft er geen voerman meer
waar kan hij zelf gebleven
'k wed dat je hem op de zandweg vindt
of mogelijk wel daar neven
hij komt niet meer thuis, die vrind, die vrind
hij komt niet meer thuis, die vrind..*

22

KOEN hanteert op dat moment de teugels en laat zich niet onbeteugeld door de regels te zeggen:

*Op een dag in Maart ...
zo kalm en bedaard.*

Dat kennen wij natuurlijk ook. *In een rijtuigje*. De naam maart valt voor de tweede of derde keer. Het is nu mei. Er tussen ligt *April, the cruelest month*. Het is de opening line van *The Waste Land* van T.S. ELIOT. Vaak aangehaald, zelden goed begrepen. Zo bereiken we de plek waar de koets wordt ingeleverd. Er moet nu weer gewandeld worden.

Boswachterij *Gieten* komt in zicht. We vinden de kampeerboerderij in de directe omgeving van onze eindbestemming. De laatste stop. De gastvrouw begroet ons en leidt ons rond. Er zijn slaapkamers beneden en op de bovenverdieping. Ook op de schuurzolder zijn vertrekken afgetimmerd. Met ladders of een brede houten trap kun je naar boven. We maken kennis met de andere gasten: een echtpaar met

kinderen en een huisarts die na het overlijden van zijn vrouw het leven probeert op te pakken. In de serre staan gemakkelijke stoelen waar we rustig kunnen zitten en de maaltijd gebruiken. 's Avonds wordt er een kampvuur aangelegd. De kinderen rijgen hompen deeg aan een lange stok en houden die in het vuur. Een jongen heeft het goed voor elkaar. Hij breekt stukjes warm brood af, smeert er boter op en doopt dat in een schaaltje met hagelslag. Als het licht vervaagt worden de kinderen naar binnen gedirigeerd, de ladders op, de lakens in.

Wij blijven nog geruime tijd in het donker zitten op de bank bij de bomen. Ik neurie een paar maten muziek. THOMAS herkent ze: Intermezzo van MASCAGNI. Op dit moment hebben we geen behoefte aan een eindgesprek en een vooruitblik. Dat komt later wel. Morgen kunnen we in alle rust de vermoeide voeten dompelen in de heilwateren van de plas voordat de thuisploeg ons aan het eind van de ochtend komt halen. De nachtelijke stilte, het nasmeulende houtvuur, de boslucht, de sterrenhemel en het besef dat we als mens voldoende zijn gegroeid om het goed met elkaar te hebben, het is genoeg.

Thomas Schrijft Geschiedenis

In de ontbijtruimte zit KOEN aan de koffie als ik beneden kom. Ik vraag om thee. Het echtpaar met de kinderen is vertrokken. De huisarts heeft een keuze gemaakt uit de streekgerechten die staan uitgestald. Het brood, de kaas, de ham en de leverworst dragen allemaal het voorvoegsel *boeren*, de eieren niet. Wij wachten op THOMAS. Waar blijft hij toch? KOEN gaat hem halen. Er komt geen antwoord op zijn kloppen. Ik ga mee, de gastvrouw met de sleutel ook. De deur is niet afgesloten. THOMAS ligt zo te zien dood op zijn bed, in foetushouding. Zo'n eind zou ik ook willen hebben, flitst door me heen. De gastvrouw gaat geschrokken de huisarts halen. Hij bevestigt onze angstige vermoedens en treedt professioneel op door de juiste instanties te bellen.

Woordeloos wachten KOEN en ik in de serre op de afhaalploeg die straks zal arriveren. Komt er een ambulance? Vergezeld door twee politiewagens? We wachten af en lopen naar buiten als we de auto met de mensen van onze achterban herkennen. Ze begroeten ons opgewekt en vragen waar THOMAS is. Na de eerste ontreddeering nemen ze ons alle taken uit handen en beginnen met i-pads en smartphones de familieleden op te hoogte te brengen. De arts adviseert. Er arriveert nog een wagen. Thomas is een stoffelijk overschot geworden. De ploeg rijdt mee en zal terugkomen om ons op te halen.

KOEN en ik hebben even tijd voor onszelf. De verkenningstrip krijgt geen vervolg. Op de eerste dag van onze voettocht besloten we gezamenlijk de begraafplaats niet aan te doen. Op de laatste dag moeten we onder ogen zien dat we voor de uitvaart over een paar dagen toch naar zo'n laatste rustplaats gaan. Voor KOEN houdt *Rest In Peace* voor THOMAS, een definitief einde in van de verkenningstocht; het is klaar zonder de gewaarwording dat het

voorbij is. Had THOMAS gedachten over zijn heengaan? Waren voor hem de lyrics *Going Home* van Dvorák/Fisher betekenisvol?⁵ THOMAS heeft 't *Nije Hemelriek* niet mogen aanschouwen.

Is er een oud en eeuwig hemelrijk zonder gezindten? Dan zullen wij, KOEN en HERMA, onze vriend THOMAS daar terugzien.

Groningen, augustus 2020.

Het idee dat de personages gelijkenis vertonen met bestaande personen kan alleen maar opkomen in het brein van de lezer.

25

5 In 1893 componeerde de in Praag geboren Dvorák in New York de Symfonie Nr 9 in E minor: *From The New World*. Zijn leerling Fisher schreef de tekst.

Going home, going home, I'm jus' going home
Quiet like, some still day, I'm jus' going home
It's not far, yes, close by, through an open door
Work all done, care laid by, going to fear no more

Mother's there expecting me, father's waiting too
Lots of folk gathered there, all the friends I knew
Nothing lost, all's gain, no more fret or pain
No more stumbling on the way
No more longing for the day
Going to roam no more

Morning star lights the way, restless dreams are done
Shadows gone, break of day, real life yes begun
There's no break, ain't no end, jus' a living on
Wide awake with a smile, going on and on

Gedichten

Que soy?

Ik ben een samenraapsel

van ravijnen bijna dichtgegroeid
en van woestijnen ongemoeid
een noorse fjord met waterval
en van een warme paardenstal

van wereldzeeën onbezeild
een kiezelsteentje dat gekeild
weer aan de oppervlakte komt
voordat het naar de bodem zonk

van klaproos en van korenbloem
ernaast een distel paarsgrijsgroen
je kunt hem nauwelijks ontwijken
als je de bramen wilt bereiken

29

van twijgen aan een wilgenstam
die snoeien niet de groei ontnam
de goedgezindheid van de maan
van liedjes uit een vol bestaan

van boeken levenslang gelezen
die bitterheden gul genezen
een goed gekozen zin of woord
geregen aan een heilzaam koord

dit samenspel van metaforen
gaf van het prille ochtendgloren
tot het ontluist'rend avondfeest
een sprank'lend dwarse dwarrelgeest

Ballade C

Bij sterven hoef je niet in quarantaine
want Petrus opent zonder meer de poort.
Dat wekt bij mij toch een gevoel van gêne.
Wordt dus het Opperwezen niet gehoord?

Maar denk je door - en dat vergeet je
soms - dáár is de angst en pijn voorbij.
Er heersen rust en stilte en dan weet je:
net als in dromen is het lichaam vrij.

Rust zacht, coronadode, rust zacht.
Dit lag buiten des mensen macht.

30

De steun van wat ik vroeger las en leerde
sloeg schielijk om in ongekende twijfel.
De kennis die ik in mijn jeugd ontbeerde
maakt mij onzeker nu; en stom. Ik weifel.

Wie schreef ook weer het schamper stukje
dat God aartsengel Gabriël vroeg:
Hoe staat het tóch met Mijn projectje
dat de benaming Aarde droeg?

Gebalanceerd relativeren
geeft lucht; maar maakt helaas niet goed
het constateren wat ontberen
van godsdienst en religie met me doet.

Alom en oppermachtig, goedertieren:
die combinatie werd en wordt Hem toegedicht.
Als iets ervan onszelf als mens zou sieren,
de wereld gaf meer glans en blijer licht.

Rust zacht, coronadode, rust zacht.
Dit lag buiten des mensen macht.

Voorbarig

In deze wonderlijke tijden
geeft niemand meer een kus, een hand.
Er valt een virus te bestrijden.
De hele wereld staat in brand.

Mijn levensloop had ik beschreven
lang voor het ongemak begon.
Volledigheid was niet het streven.
Een lek geprikte luchtballon.

In deze wonderlijke tijden
krijgt niemand meer een hand, een kus.
Er valt – misschien tot droef verblijden –
een boekwerk in je brievenbus.

Suzie I

Klaaglied*

Een tijdlang had ik de illusie
dat het wat worden zou met Suzie.
Misschien een hechte liefdesfusie,
daarin had ik toch wel fiducie.
Ik sprak over cultuurdiffusie
En zij dacht aan een bloedtransfusie.
Het was de eerste desillusie.
Ook geen succes was de jacuzzi.
Ze brak met pijnlijke precisie
mijn hart – een heftige incisie –
en wou beslist geen supervisie.
En zo verloor ik mijn klandizie.

De breuk. Een bittere conclusie.
Een terugblik zoals ik het nu zie.
Ondanks ons wederzijds geruzie
mis ik haar toch, mijn lieve Suzie.

33

*Sorry, Agnes.

Suzie II

Luim en leed.

Die Suzie liet iets van zich horen.
Mag ik je met haar schrijfsel storen?

“Bij toeval las ik je gedicht.
Heel even voor me zag ik je gezicht
toen je dat schreef.
Nog vaak heb ik aan jou gedacht
en stiekem even afgewacht
waar je toch bleef.
Ik snap niets van die woordenbrij.
Contact lijkt nu toch echt voorbij.
Ik vond je wel een leuke gozer.
Dat dichtgedoe maakt me steeds bozer.
En zou het helpen dat ik lees
waar je me meer dan eens op wees?
Al zouden we het beiden willen,
Er liggen toch te veel verschillen.
Dus, lieve schat, hoe het ook zij,
je hoort, denk ik, niets meer van mij”.

Voice over:

De schrijver poogt verdriet in ongein te verdrinken.
De schrijfster voelt zich daardoor alle moed ontzinken.
Open eind.

Toeschouwer:

“Dat meisje komt verstandig over
en zijn gedrag is aangeboren pover.
Wie is hier nu tekort geschoten
en krijgt de schuldvraag ingegoten?
Wie heeft welk leed dan aangericht?
Het boemerangt terug in het gezicht.
Het is wellicht een algemeen gevoelen:
De dingen lopen anders dan wij bedoelen”.

Suzie III

Twee stadgenoten raken aan de praat.
Een roddeltje. Je weet wel hoe dat gaat.
“Zeg, ken jij Suzie van de Mavo nog”.
“Lief kind met blij gezicht en donker haar toch?
Ze ging toen met een gast, die heette Bart.
Een dichterlijk figuur, wel wat apart.
Op dat meisje was jijzelf toch óók verliefd?”
“Hou op, daar gaat het nu niet om, as’tjeblijft.

36

Ze gingen noodgedwongen uit elkaar.
Ik nam vervolgens alle kansen waar.
Maar Suzie zag mij echt niet staan.
Mijn aanknooppoging was gauw van de baan.
Ze ging destijds voortvarend aan de slag
en leerde en studeerde door. De vlag
kon uit. En hij – die Bart dus – liep na de vrijage
bij voedselbanken en zo meer een stage.

Het leidde tot begrip van beide kanten.
Ze weten instinctief wel echt van wanten.
De rest van het verhaal kun je wel raden.
Niet dat ze plotseling elkaar aanbadden,
maar toch, ze gaan het samen weer proberen.
Lukt het? De tijd zal het gaan leren”.

Met woorden

Met woorden kun je heel veel doen
al vang je daarvoor weinig poen.
Een opstel: toen en toen en toen...
Van meester kreeg je een sermoen.
Je ergert je dan geel en groen
maar schiet niet uit je slof of schoen.
Neem bij het eten van kalkoen
het grootste stuk (zou Japie doen).
Of witvis met een vleug citroen.
Kalm aan. Je wilt niet op rantsoen.
Ga liever lopen in het plantsoen.

Als ik de autoramen boen
voel ik me vastberaden, koen,
en geef hem lekker van katoen.
Maakt dat me tot een kampioen?
Wat zou het schrijven met me doen.
Zij weer, zij blijft gewoon een oen.
Is het dan zuiver tijd verdoen,
het zuur ervaren van limoen
Of zoet - erkenning - visioen.
Het allerlaatste wat ik moen,
Dat is de allereerste zoen.

De vrienden die gestorven zijn

Ze spoken nog door mijn gedachten
al zijn ze weken, maanden dood.
Maar soms doen onvermoede machten
me raden: is het avondrood
het eind van alle geesteskrachten
waartoe het lijfelijk gestel besloot?

Vergangen

het lijf aan huis gebonden
de geest zwerft vrijelijk rond
heeft nimmer rust gevonden
trof nergens vaste grond

het brein onscherp geworden
lost langzaam op in mist
zoals het gras verdorde
herinnering gewist

De winter is vergangen
geen zicht op lenteschijn
een mateloos verlangen
naar wat had kunnen zijn

De oncoloogman mon oncle monocle Irma la Douce France
 le pays de mon enfance infant King I had to leave a little girl
 in Kingston Town cumbalaya Soerabaja terang bulan terang
 bulan di kali op de koele kali liep een kale koelie couleur
 locale malheur oelie boelie fiesie fessie tessie templie tain
 kein Schöner Land in dieser Zeit wat dut mie dat verdraait....
 De oncoloogman mon oncle monocle Irma la Douce France
 le pays de mon enfance infant King I had to leave a little girl
 in Kingston Town cumbalaya Soerabaja terang bulan terang
 bulan di kali op de koele kali liep een kale koelie couleur
 locale malheur oelie boelie fiesie fessie tessie templie tain
 kein Schöner Land in dieser Zeit wat dut mie dat verdraait....
 De oncoloogman mon oncle monocle Irma la Douce France
 le pays de mon enfance infant King I had to leave a little girl
 in Kingston Town cumbalaya Soerabaja terang bulan terang
 bulan di kali op de koele kali liep een kale koelie couleur locale
 locale malheur oelie boelie fiesie fessie tessie templie tain
 kein Schöner Land in dieser Zeit wat dut mie dat verdraait....
 De oncoloogman mon oncle monocle Irma la Douce France
 le pays de mon enfance infant King I had to leave a little girl
 in Kingston Town cumbalaya Soerabaja terang bulan terang
 bulan di kali op de koele kali liep een kale koelie couleur
 locale malheur oelie boelie fiesie fessie tessie templie tain kein
 Schöner Land in dieser Zeit wat dut mie dat verdraait.... De
 oncoloogman mon oncle monocle Irma la Douce France le
 pays de mon enfance infant King I had to leave a little girl in
 Kingston Town cumbalaya Soerabaja terang bulan tera.....

De Drent

En toen het avond werd
en hij nog niets geschoten had
toen kwam opeens een hert
hem strijk'lings langs zijn pad.
Het jongeheertje schoot poef paf
en schoot hij 't hertbeest overhoop?
o nee, 't kwam op hem af
't jagertje ging op de loop.

Ei ei, ei ei, hoe prettig is de jagerij
al op de Drentse hei, al op de Drentse hei.

Le Quatorze Juillet

Le quatorze juillet
En menig sujet
Verloor toen het leven.
De kop afgehakt
La reine – bekakt – :
“Geen brood? Kan men het volk”
– haar stem stak als een dolk –
“geen cake geven? Of zo.”

Er zingt

Er zingt nog heel veel in mij rond
Ik zou het graag met iemand delen
als ik – dat wil ik niet verhelen –
de juiste luisteraar maar vond.

Verlangen lijkt dan ongegrond
gevoelens aan het woord ontstelen
de discrepantie gaan bespelen
zodat er harmonie ontstond.

Jouw komst ontstak bij mij de lont
Ik schilderde: pen en penselen
De cirkel kwam helaas niet rond.

Te weinig was er wat ons bond
Geen zin kon de distantie helen
Gemis blijft toch een open wond

Overdenking

het meeste kruit heb ik verschoten
de drang tot schrijven is vergaan
de hang tot openheid gesloten
het spel met woorden van de baan

waaruit is het verdriet ontsproten
dat bitter vocht voor zijn ontstaan
heb ik wellicht mijzelf verstoten
door zelfbeschouwing te ontgaan

een creatief moment – een waan –
in welke vorm was het gegoten
het woord bezegelt mijn bestaan.

44 nog gaat het licht weer aan
varen verhalen - thans besloten -
als schepen op de oceaan

Voor G.

Een onge oefend schrijver sprak:
Waarom wil proza niet meer vloeien?

Is rijm en ritme stram en strak
wat uit het toetsenbord wil groeien?

Als iemand nu de toorts ontstak,
het licht ging langzaam gloeien

en werd het vuur dat nog ontbrak.
In het proces met woorden stoeien

kon ik dan echt met groot gemak
de lezer met een essay boeien.

Kroniek

Na het voltooiën van het boek
is de gedroomde rust niet ingetreden.
Er kwam uit onverwachte hoek
veel los; ik peins en peins en zoek de reden
waarom er op het schilderdoek
meer kleur verscheen uit het verleden.

O, dat verdomde dichtgedoe
 komt telkens tussenbeide.
Ik zou wel willen, echt, maar hoe
 schuif ik die rommelpot
 terzijde?

Verstrooiing

Al is het heden zwaar bewolkt
geen nattigheid tegen de ruit.
Ik wil dat het vandaag nog kolkt
en dan ook ieder spuigat uit.

kyroleis

yo teem que joera elvi masolaken
en movilopa derdo finotect
yo teem que loera elvi rodivaken
en ramitova fruta eldirect

quandor por sema orga prefotaten
domande culpa vartipal ontpleurd
kosaka finital par crotispaken
la vie profunda kyroleis vertpleurd

Goethe

Über allen Gipfeln
ist Ruh'
in allen Wipfeln
spürest Du
kaum einen Haug
die Vög'lein schweigen im Walde
warte nur, balde
ruhest Du auch

Over ale doaken
stoft snij
n luchteg loaken
van Stad tot Mij
wereld is stil
geluud is nait meer te heuren
zel t mie ook gebeuren
t lot dut wat e wil

Inhoud

Hemelvaart	9
Gedichten	27
Que soy?	29
Ballade C	30
Voorbarig	32
Suzy I	33
Suzy II	34
Suzy III	36
Met Woorden	37
De vrienden die gestorven zijn	38
Vergangen	39
Oncoloog	40
De Drent	41
Le Quatorze juillet	42
Er zingt	43
Overdenking	44
Voor G.	45
Kroniek	46
Verdomde	47
Verstrooiing	48
Kyroleis	49
Goethe	50

Verantwoording

Het verhaal *Hemelvaart* is een voorpublicatie uit Deel V. van *Reis door Drents erfgoed*.

Halverwege de 19e eeuw verscheen: *Drenthe in vluchtige en losse omtrekken geschetst door drie podagrissen*.

DUBBELD HEMSING VAN DER SCHEER (boekhandelaar/uitgever), HARM BOOM (journalist) en ALEXANDER LESTURGEON (dominee) wandelden in 1843 van *Bad Bentheim* naar *Assen*. In de eerste reisroman van Drentse bodem beschrijven ze hun waarnemingen. Natuur, dorpen, het volk met religie, gebruiken, bijgeloof, vrijerij, dood, kraamvisite en wat zich meer aandient.

Ter Verpoozing verzorgde een uitgebreide heruitgave met duiding van woorden, bronnen van citaten en met toelichtingen op ontwikkelingen in de Landschap Drenthe. Nouvelles en korte verhalen van GERARD STOUT geven een beeld van het huidige Drenthe. Gemiddeld 300 pag. Te koop in de boekhandel en via www.gerardstout.nl

Na voltooiing van de delen I - IV volgde een oproep om in de stijl van de podagrissen een reisverslag te schrijven. Deze verhalen komen in Deel V. (december 2020).

Voorjaar 2021 volgt een Duitse versie van delen van het boek van de podagrissen.

De gedichten uit deze bundel zijn te beluisteren op YouTube, kanaal Ter Verpoozing.

<https://www.youtube.com/watch?v=vi5aXj8E5xQ&t=7s>

Reis door Drents erfgoed

Van Bentheim naar Koevorden
De vestingstad Koevorden
Een stadswandeling

Drie podagristen

Verhalen

Gerard Stout

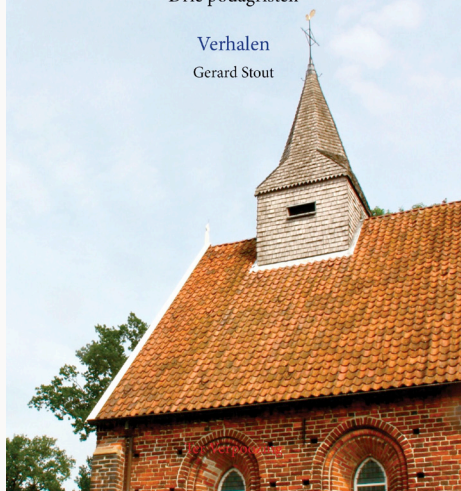
Reis door Drents erfgoed

Schoonebeek, Dalen, Oosterhesselen
Zweelo, 't Ellertsveld
Westerbork, Sleen, Erm

Drie podagristen

Verhalen

Gerard Stout

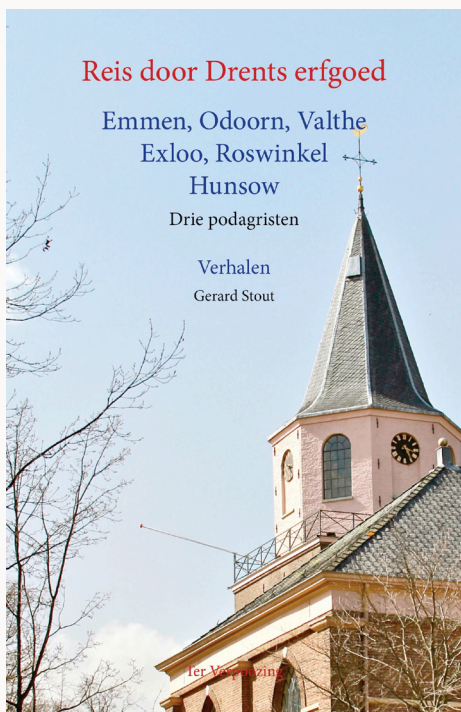
Reis door Drents erfgoed

Emmen, Odoorn, Valthe
Exloo, Roswinkel
Hunsow

Drie podagristen

Verhalen

Gerard Stout

Reis door Drents erfgoed

Borger, Buinen
Drouwen, Gasselte
Assen

Drie podagristen

Verhalen

Gerard Stout

